

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

Rózsater, Kardos-ház, 16. sz. alatt.

Ide küldendő a lap szellemi részét illető közlemény. Kéziratok s levelek vissza nem adtnak. Bérmentetlen levelek csak ísmeret kezek-től fogadtatnak el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft. — Negyedévre 2 ft. 50 kr. — Egy óra 1 ft.

HIRDETÉSI DÍJ:

01-hasabos postiszeggyel egyezett bejuttatású 5 kr. — Helyi hirdetés minden hirdetésért külön 20 kr. — Nyitási 4 hasabos postiszeggyel 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

Rózsater, Kardos-ház, 16. szám.

Ide küldendő az előfizetési pénzek, a kiadás körüli panaszok és ahirdetmények. Hirdetések felvételnek helyben Ziehermann H. közvettéssel iródjában is.

A zsinat.

Azon sok kitűnő férfi, kit a közbizalom a zsinatba küldött, hogy a ref. egyház rég óhajtott egységes szervezetének nagy munkáját létrehozzák, bizonyára nem szorult sem a mi jó tanácsunkra, sem a lap-társunknak, a »Debrecezen«-nek tanácsára es buzdítására. Azon férfiak át vannak hatva vallásuk ügyének szentségétől s a szőnyegen forgó tárgyalások fontosságától. Komoly és érdekekben gazdag férfiak azok, kik életüket nagyrészt az egyház szolgálataiban töltötték s arra hivatják, hogy ők vezessenek, nem pedig arra, hogy mások által vezettessenek.

De mindenképp nem engedhetik magukat szenvedélyek által vezetettnek, legyen bármily tisztelteméltó azok forrása. Mi nem kételkedünk, hogy azokban, kik a kormány által tett észrevételek értelmében hozandó módosításokat oly hevesen ellenzik, a vallásuk iránti lángoló buzgóság működik s a ref. egyház jövője fölötti aggodalom fest képzelteték elé rémképeket.

Igaz ugyan, hogy ez aggodalomnak nem tudják alapját adni s csak homályos sejtelmekre és a bizalmatlanságra utalnak, melylyel a jelenlegi kormány vagy egy jövődi kormány iránt viseltetnek. Hogy a kormány feje maga is református vallású, azt nem veszik tekintetbe. Nem Tisza Kálmánt a buzgó protestáns, hanem Tisza Kálmánt a politikust nézik. A függetlenségi pártokhoz tartozóknak ez ad irányt. Kiindulási pontjuk a magyar kormány elleni bizalmatlanság s a multban keresnek annak támogatására adatokat. Mária Terézia tetteiért s az absolutizmus hajdani kísérleteiért jogosultaknak hiszik magukat, hogy gyanút tápláljanak az alkotmányos magyar kormány s az ország törvényes képviselő testülete iránt.

A mult századokba helyezik át magukat s megtagadják a modern állam követelményeit. A bécsi és linzi békekötések korszakába teszi át magát egészen többi közt a »Debrecezen«. Az üldözötteknek karddal kivított jogait halljuk emlegetni s látjuk, hogy költögetik az őseket sirjaikból, mintha újra vesztély feyegétnék a protestáns vallásszabadságot. Szinte elfelejti az olvasó, hogy sajátkép miről is van szó.

Nem felesleges tehát emlékeztetése

hozni olvasóinknak, hogy sajátkép, a mi fölött most oly elkezeredett harc folyik az állam főfelügyeleti joga az iskolai dolgokban nem veszedelmes újítás, hanem törvény által biztosított régi jog s midőn a vallás-szoktatási miniszter leirata arra kéri a zsinatot, hogy az iskolákról szóló részt tegye félre addig, míg a középiskolákra nézve az országos törvény meghozatik, nem kíván semmi olyast, a mi ellenkezne az eddigi törvényes szokással.

A »Debrecezen«-cikkirója attól fél, hogy e munkát félretételével, a ref. zsinat már előre hallgatóság elismeri a hozandó országos törvénynek a ref. iskolákra nézve is kötelező voltát. Az bizony igaz, mert, hogy a törvény, ha az ország képviselői által megszavaztatják s ő felsége által szentesítetik, kötelező mindenkire nézve, az nagyon természetes. Hová jutna az alkotmányosság, ha a törvények általános kötelező voltát tagadni szabad lenne? De hogy a magyar országgyűlés oly törvényt hozzon, mely a ref. egyház autonómikus jogait akarja megsemmisíteni s iskoláinak tönkretételével épen a magyar nemzet egyik legtisztább és legerősebb törzsére mérjen csapást, ilyen oktalanságot föltenni is lehetetlen.

A felekezeti autonomia kétségkívül erős bástyája volt a szabadságnak és a magyar nemzetiségnek. Nem kívánja azt ma sem ledönteni senki. De az a bástya az legyen olyan erősség, a honnan a saját alkotmányunkra lövöldöznek s ne engedjük meg, hogy annak födele alatt biztos menedéket találjanak a magyar állam ellenségei, úgy hogy a magyar államhatalom karja ne érhesse el azon a bástyán belül a nemzetiségi igazgatókat, kik az egyház és iskola szabadságának leple alatt törnek a magyar nemzet ellen.

Adjuk meg az egyháznak a mi az egyházé; de adjuk meg az államnak is a mi az államé; másképp soha sem lesz itt egy erős és virágzó Magyarország.

— **Ő felsége a király** tegnap Görczbe érkezett a hol — mint egész utjában — a legnagyobb ovatiókkal fogadtatott. Mindentűl kitörő lelkesedéssel találkoztak melyek meggyőzték az uralkodót, hogy mily mélyen gyökerezik népében az iránta való hódolat és szeretet.

vó s üresen álló szobába már leterheltet magadról, — nemde?

— Sajnálom lelkemből, hogy oly megdöglöttem voltam, — vallá be ekkor Mercedes.

— Ne sajnálj semmit sem édesem, mert a te helyzetemben más sem lett volna különb, mentegeté nejt az agg ezredes, ki mindennek felette szerette nejt.

— Ne szaggasd fel most a mult eme emlékezeit, hanem engedd folytatnom, ne hogy unalmassá váljak hosszadalmassággal. Tehát nőmnek e metsző gunyja talpig reszkettetett meg, mert átláttam, hogy valaki vagy besugta vagy megmutatta arulását... Hogy képes legyen a gyanut magamtól elhárítani egy kis fillentéssel igyekeztem magam a kelepczéből kivonni, a minek következtében azt hazudtam hogy ez egy szerencsétlen nő, ki a kamerül-segtől az utcán összerogyott.

— "Mindig felségesebben kedves férjem" mondá nőm egészen elhalványulva, s azután hozzá tette: sajnálom önt hogy pályát vesztett Önből nagy nevé színész válhatott volna."

— E lecke a vért arczomba kergette de hogy a dolognak mégis némi türehető helyzetet teremtek hirtelenben, nőmhöz fordultam s őt megölelve mosolyogva mondam:

De Mercedes, ki észrevette, hogy minden bűn őt látszik sújtani, nagyon szeretett volna, valamiféleképpen innen eltávozni, s e pillanatban a véletlen jött segélyére. — Komorrája jelenté, hogy egy eltes asszony, aki már előbb is kereste kereti magához. Mercedes bocsánatot kért és megörövendve távozott, a mi által megkönnyíté Ricouete helyzetét és feladatát.

— **Bécsből jelentik:** Csáky Albin gróf főpánnak közlekedési miniszterré való kinevezetése bevégzett tény. Aliantikárra Zahorsky Kálmán min. tanácsos fog kinevezetni.

— **Enquete** a dohánymonopolium jövedelmének emelése érdekében. A dohánymonopolium jövedelmének emelése védett elbeteleptendő reformok tárgyalása czéljából f. hó 18-ára egybehívott szakbizottság tanácskozá-saira — értesülések szerint — a következő szakfőnökök hivatnak meg: gróf Dessewffy Aurél, Szent-Mihályon; báró Wasner Adolf, Dombegyházan; Lonovics József főispán, Makón; Góndócs Benedek, apát, Békés-Gyulán; Nagy Lajos, földbirtokos, Veresen; Mandl Lipót, földbirtokos, Kotajon; Schossberger Zsigmond, nagykereskedő, Budapesten; Schossberger Henrik, nagykereskedő, Budapesten; Herzog Péter, nagykereskedő, Budapesten; a Gómperecz és társa cég főnöke Budapesten; Domahidy István, országgyűlési képviselő és földbirtokos Domahidán; Selmessy Gyula, pénzügyi tanácsos, Budapesten; Zuna Ferencz, pénzügyi tanácsos, Szegeden; Hein Vilmos, dohánygyári igazgató, Szolnokon.

A zsinati bizottság indítványa.

(Folytatás és vége.)

418. §. A fegyelmi eseteken kívül eső, akár törvényes, akár közigazgatási uton eddig gyakorolt egyházi bírósági eljárásnak érintetlenül hagyásával, a tisztán fegyelmi ügyekben, az egyházi bíróságok az alábbi §-okban megállapított szabályok szerint járjanak el.

429. §. Ha a vizsgálat elrendelése iránti határozat jögerőre emelkedett, a vizsgáló küldöttség a fegyelmi eset tényálladáskának kidereitése czéljából, kihallgatja a vádlottat, a panaszt, valamint azokat, kikre az érdekelt felek a vádlévélben és nyilatkozatban vagy a vizsgálat rendén hivatkoztak. A vizsgálatnál a tanuak előállításáról panaszló és panaszolt önmagok tartoznak gondoskodni.

435. §. A felek által felhívott, a vizsgáló bizottság által kihallgattatni szükségesnek talált és az elnök által tárgyalásra beidézett tanuk, a tárgyaláson megjelenni vallomást tenni, s a mennyiben a vizsgáló biztosok előtt esküt nem tettek, kivett vallomásukra megesküdni tartoznak; a kik meg nem jelenének és esküt tenni vonakodnának, azok a polgári hatóságok jelentetnek be, hogy az által hallgattasnak ki és eskettessenek meg.

444. §. Az ítélet jögerőre emelkedése esetében, a bíróság elnöksége az ítélet végrehajtásáról intézkedik, s a pénzbírság behajtását vagy az elmozdítást a 400. § értelmében az illető polgári és egyházi közegek által eszközölteti.

460. §. Megszűnik azonban a felfüggesztés hatálya, s a felfüggesztett előbbi hivatalába visszahelyeztetik:

A háziasszony távoztával Ricouete folytatá:

— Lásd édes Mercedem, mily zsarnokok vagytok ti nők. Ti a legkisebb liliputi törpéből rendezes mesebeli óriást akartok teremteni, pedig az eseményben nincsen semmi különös. — A nő kit a szobába vezettem nem más, mint az új zenemesternő, kit gyermekeim mellé szerződtettem s miután váratlan időben érkezett ide, szobájába vezettem, melyet részére szántam, hogy most ne alkalmatlankodjam neked, s csak holnap óhajtottam volna — bemutatásakor — téged meglelni. Bizonyítványai szerint — azt hiszem — ki fog tégedet elégiteni művészi játékával.

— "Uj zenemesternő? ... ej-ej!" — veté vissza sértőleg telegem szavaimat, — "mily hamar feleli férjem uram, ma azt, a mi éppen csak tegnap mondtam. Elfelelte talán, hogy csak tegnap fejezte ki meglegedését jelenlegi zenetanitónómmal. — Uram nem szégyenli magát ily aljasan hazudni?"

— Ezt csak azért tettem édesem, mondam magam mentegetve, — hogy annál nagyobb legyen csalódásod. Kérlek tehát, bánj velem kíméletesebben, mert akaratlanul gyálázol és büntetsz vádaimmal.

— "Ugy? ... Jól van!" — ellenkedett még mindig nőm — "Győzzön meg akkor szavainak igazságáról. Szólítsa be az új zenemesternőt. Hadd mulatassa "művészi" játékával vendégeinket. Azt hiszem, hogy nem kérek öntől sokat?"

— Mit gondol asszonyom, ily késői órában megérkezve, ... elfáradva ... és utiruhában csak nem jöhet vendégeink közé? — Vagy bejön zetanitónóm, vagy alapos

a) ha vádlott a büntető bíróság jögervényes ítélete által büntetlennek nyilvánított, és egyszersmind a fegyelmi bíróság is a fegyelmi eljárást megszüntette.

107. §. A lelképáztornak azonkívül, hogy mint az egyház közvetlen tulajdonát képező iskolákra felügyeletet gyakorló iskolaszékek elnöke, a felügyeletben az egyházi törvény értelmében részt vesz: kötelessége az urasztalához készülő növendékeket előkészíteni s a confirmációt egész ünnepélyességgel végezni.

Tizenegyedik fejezet.

A tanárokról.

162. §. A tanárok feddhetlen erkölcsüek legyenek, szaktudományaikban a tudomány fejlődésével folyton előhaladjanak.

Hivatalukba a rendes tanárok a fentartó testület által élethosszig választatnak; s ha a középiskolát — melyhez választattak — egyházközség, pártfogóság vagy egyházmegye tartja fenn: az egyházkerület által erősítettnek meg. A tanárok csupán erkölcsi kihágás, súlyos kötelesség mulasztás, vagy büntény miatt mozdíthatók el.

Büntény esetén a polgári bíróság ítélete bevéradó, de már a vizsgálat megindítása után — hivatalától felüggeszthető az illető egyén.

Az elmozdító ítéletek mindig felebbzendők.

Ideiglenes, helyettes, vagy segédtanároknak csak ideiglenesen és meghatározott időre (rendszerint legfeljebb 2 évre) alkalmazhatók.

163. §. Hivatalukba kötelesek lelkiismeretes pontossággal eljárni, a megszabott tanórákat pontosan megtartani, az iskolai hatóságok által megállapított tanterv, tan- és vezérkönyvek utmutatása nyomán tanítani, tanítványokkal szelíden bántani, őket a tanítási órakon kívül is atyalag gondozni — szóval az iskolai rendtartás szabályaihoz, mindenben alkalmazkodni.

164. §. A tanároknak arra kell törekedniök, hogy az általuk előadott tantárgyakat növendékeikkel megkedveltessek s így azokban az előmenetelt biztosítsák.

165. §. Az oly tanárok fegyelmi ügyekben, kik egyházközség, pártfogóság vagy egyházmegye által fentartott intézetekben működnek: első fokon az egyházmegye, második fokon az egyházkerület és legfelül az egyetemes konventi bíróság ítélt.

Ezen tanintézetek közül, melyek az eddigi gyakorlat szerint jelenleg közvetlenül az egyházkerület hatósága alatt állanak, azokban működő tanárok fegyelmi ügyekben, továbbra is első fokon az egyházkerületi, második fokon az egyetemes konventi bíróság ítélt.

Az egyházkerület által fentartott középiskolák tanárai felett az egyházkerületi, azután az egyetemes konventi bíróság ítélt.

Tizenkettődik fejezet.

A tanítókról.

166. §. A tanítói pályára lépő egyének

A „Debrecezen Ellenőr“ tárczája.

Kétszer eltemetve.

(Igaz történet)

irta: Gorovy Miksa.

(Folytatás.)

— Az aléltáságából magához tért nő, midőn magát általam megfogva érezte, szemembe nézett s azután hangos sirásra fakadt, miközben karjaimba dőlve édesdeden sutogta keresztnevetem.

— Nem csalódtam, a nő igazán Isabella volt, ifjuságom ábrádjainak tündére, kit karjaimba emelve gyorsan lakásomba vittem el az utcáról, a hol az épület egyik legféltreőbb zugában levő mellekszobában egy nyugágyra helyeztem.

— Hogy azonban feltűnést ne idézhessen elő hosszás kimaradásom, Isabellától gyorsan búcsút vettem, de előbb gondos és halgatag szolgámra bízam volt s visszasiettem a termekbe.

— Mercedes, midőn beléptem felém jött s feltűnő hidegséggel kérdezé hirtelen jött halványságom okát?

E pillanatban mindenki tekintete Mercedesre szegződött, ki holtápadtan ült férje mellett, földre sűtött tekintettel.

— Egy kis főfájás kedvesem, — mondám de a mely most már szűnőben van.

— Hiszem drága férjem uram, mert a nagyobbik felet pálotánk nyugoti sarkában le

gyanum, — zsarnokoskodott nőm, — hogy ön szeretőjét hozta házukba, a melynek én holnap örökre Isten hozzádot fogok mondani!

— Szűnj meg fájást kérlek, — esdek-lek hozzád, mert ... Nagy ég! ... mit kellett szenvednem két oldalról megtámadva becsületemben, a mely tiszta volt mint Phobus napja ... Megyek! ... Jöjj! ... hadarek össze minden felét zavaromban. — Megteszek mindent, csakhogy meggyőződtesselek, hogy alaptalanul tiprod sárba férjed becsületet, s ezzel zuzott szíved rohantam Bel-lához.

— Hogy mit szenvedtem e pillanatban, arról nektek nem lehet fogalmatok, mert ily esetről csak az birhat biztos fogalommal, a ki már izelt belőle.

— Iszonyu! ... Borzasztó! ... Rettenetes! ... hangzott ekkor a háziur rokonainak ajkairól.

— Hogy mennyi fáradságomba került Isabellát rábírn, azt csak elképzelhetitek, — folytató nagyot sóhajta Ricouete, — s a ki inkább halva, mintsem elve követett engem a feyessen megvilágított terembe, a melyben a zongora állott.

Isabella megjelenése, — ki egyenesen a zongorához lépve azon játszani kezdett, a vendégek előtt feltűnést keltett. Arca halvány volt s vonzási mervek — fájdalommal szegélyezték, — mint egy kőszoboré, mely a gyzosz színű ruházat által tetemesen neveltett. Művészi játékával lebilincselte hallgatói figyelmét, kik a lejátszott darab után — zajos tapsolásban adtak kifejezést tetszésüknek.

— Kis sakkhúzással s Isabella aratott sikerével meggyentek látszott javamra nőm

szelid, feddhetlen erkölcsi életük legyenek. Tudományos készütségük igazolása végett, meghatározott vizsgáknak vetettek alá.

167. §. Hivatalukban kötelesek kellő szorgalmat és buzgóságot tanusítani, növendékeikkel szeliden s a nevelésben elvei szerint bánni, őket az egyházi felsőbb hatóságok által megszabott népiskolai tanterv, tan és vezérkönyvek utmutatásai szerint oktanni. — Kötelesek a népiskolai hatóságok rendeleteinek mindenben engedelmeskedni.

Uj §. Az egyházközsegek által fenntartott kisdudodók és népiskolák fölött álló hatóságok: első fokon a presbyterium s az általa választott iskolaszék; másod fokon az egyházmegye, harmad fokon az egyházkerület és legfelül az egyetemes konvent.

168. §. A mennyiben az egyházkerületek igen sok egyházában a tanítói hivatal az énekvezérséggel van összekötve, — az énekvezérektől szóló 169—171. §§-ok a tanítókra nézve is mindenben kötelezők.
Debreczen, 1882. szept. 12.

Gróf Lónyai Menyhért. **Tóth Sámuel,**
bizottsági elnök. biz. jegyző.

A zsinati ellenzék határozati javaslata.

Tekintettel arra, hogy ha a leirt követelményei folytán, a már megerősített végett felterjesztett alkotmány-szervezeti zsinati munkálatságból, az iskoláról szóló egész második főrész, a betervezett határozati javaslat szerint elkülönítve, levétetik, és megerősített végett ujabbán is fel nem terjesztetik: ezen ténny által iskoláinknak az egyház testével való szoros és elválaszthatlan egybefüggése könnyen kérdésessé válhatik, mintha azok mégis elválaszthatók volnának; és így az államhatárolmunk némi indok szolgáltatnék, hogy az egyház és iskoláink közt létező kapcsolatok hátrányunkra mindinkább tágtítsa. Sőt már maga az általános zsinati határozatok 3-ik §-a is erre célzólag akkép módosítatik, hogy által iskoláink még a jövőben is alkotandó törvények előre nem látható korlátozásainak is kitétetnek;

Tekintettel arra, hogy a leirat és ennek folytatás célbavett módosítások szerint, egyházi hatóságaink s bíróságaink határozatai és ítéletei a „jus advocatiae“-nél fogva azt megillető pártfogtatásban és végrehajtási segélyben nem részesítettek, sőt a még eddig gyakorlatban volt támogatásnak is többi részben megvonásával per tárgyaiul a polgári bíróság felülvizsgálata s ítélete alá bocsátásának.

Végre tekintettel arra, hogy az egyházi hatóságaink különösen lelkeszeinknek a felsőbb rendeletek végrehajtására kötelezettségeik és a bizonytalanságig kiszélesítették, mely a közel hult tanúsága szerint is könnyen veszélyesebbé válhatik, megerősített törvényeink is ellenünk magyarázthatván;

Mondja ki a zsinat határozatilag: hogy a benyújtott, szönyegen levő határozati javaslat mellőzésével az általa mélyen beható, higgadt megfontolással alkotott és megerősítés végett Ő Felsőegyhézi felterjesztett alkotmány-szervezeti törvényeket minden lényeges változtatás nélkül fenntartja, és azokat megerősítés végett, indokolt felirásával Ő Felsőegyhézi ismétleten felterjeszti. A leiratra adandó felirati válasz elkészítése, és annak mielőbb a zsinat elé leendő betervezése végett pedig tizenegy tagból álló bizottságot küld ki.
Kelt Debreczenben, 1882. szept. 13.
Beadják:
Vályi János, Hegedűs László,
zsinati képviselők.

A református zsinat.

— Negyedik nap. —
Debreczen, szept. 14.
Br. V a y Miklós pontban 10 óraker megnyitja a gyűlést.

közté játszmám s már is szabadban lélekzettem, midőn pár nappal későbbem még haragosabban tört ki fejem felett a pusztító harag.

— Estélyünk utáni következő hét valamely napján észrevétlenül Bella szobájába sompolyogtam, — ki e közben elfoglalta zene-mesternői állását — a hol heves jelenet fejlődött ki közöttünk. — A szegény leány panaszkodni kezdett hidegségem miatt, melylyel velem szemben folytonosan viseltem.

— Fájdalom! — válaszolék neki panaszaira, — ennek már így kell lenni; ez ellen nem létezik gyógyszer, sőt ha továbbra is megmaradsz megmondatlanul táplált eszméd mellett, hogy én szerelemmel viseltem irányodban, ugy félek, hogy családi nyugalomam biztosíthatása végett, el kell hagynod még házukat is.

— Nyilj meg föld s nyeld el e férfui alakkal álcázott silány, pokoli fajzatot! ... tört ki szikföldzava elemem a szegény teremtes, — „Ki ily gyálázatos tud lenni egy megölt szívű, ... s általa lábál csipott nővel szemben. Most látom mennyire talált meg, s mily szerencsétlenné tevel. Oh! bár ne adtam volna hitelt ármanyos szavaidnak ... soha! ... soha! most legalább még volnának szüleim, ha már tégedet elveszíteni rendeli sorsom.

— Ne átkozd jó angyal s ne is szidalmaz, mert én most is szeretlek, de azért ennek még is így kell történi. Így igyekeztem a szegény szerencsétlent végzetével megbarátkoztatni, ámbár nagyon fájt nekem e beszéd, mert megvillant agyamban a mult édes emlék, midőn mi csak is szerelmünkről beszélgetünk. De most változtak a dolgok, s nem lehetett rajtuk segíteni.

L ó n y a y Menyhért gróf, mint a bizottság elnöke, bemutatja az értekezlet által kidolgozott szövegezt, indítványt és a következő tartalmu „pótlékot a zsinati értekezlet által kinevezett bizottság munkálatahoz.”

Pótlék a zsinati értekezlet által kinevezett bizottság munkálatahoz.
Az egyházi törvénykezési szervezet 405. és 410-ik §-ából kihagyatván, hogy a presbyterium, mint testület által elkövetett fegyelmi vétségek felett, első fokulag az egyházmegyei, másodfokulag az egyházkerületi bíróság ítel: az egyház-alkotmányi törvényekben fejteztessék ki, hogy az egész presbyteriumnak felhasználása és új választás elrendelése az egyházmegyei és felebbezésileg az egyházkerületi közgyűlést illeti.

Továbbá az egyházalkotmányi törvények között, ugy új §. alkotassék, a presbyteriumok felelősségre vonhatásáról, melyre nézve javasoltatik:

A presbyterek mindazon károsodásért, mely a presbyterium tette vagy mulasztása által okozatik, kárpótlással tartoznak. Azonban ezen kártérítési kötelezettség, sem azokat, kik a káros vagy hátrányos intézkedésekben részt nem vettek, az e tárgyakban tartott gyűlésen jelen nem voltak; sem azokat, kik azon határozatot vagy intézkedést, habár sikertelenül is ellenzettek — ha azt hitelesen igazolni tudják — nem terhelheti. Epen azért minden az egyházi és iskolai vagyoni ügyekben intézkedő határozatok hozatalánál, a rá és ellene szavazók névszerint megneveztessek a jegyzőkönyvben.

418. §-ban kifejezendő, hogy egyházi bíróságaink elé eddig a szoros fegyelmi ügyeken kívül tartoztak: az egyházközsegi viszonyokkal kapcsolatban levő anyagi ügyek és vitás kérdések; továbbá mint békebíróóságok és mint esküdtszékek is működtek azok; az erdélyi egyházkerületben pedig a házassági ügyek szintén ezek elé tartoztak. Debreczen 1882. szept. 13. Gróf Lónyai Menyhért, bizottsági elnök. Tóth Sámuel, bizottsági jegyző.

Végül jelenti és benyújtja V á l y i János és H e g e d ű s László zsinati képviselők aláírását viselő kisebbségi indítványát mely T ó t h Sámuel zsinati tag által felolvastatik, ugyszintén felolvastatik a V á l y i János és H e g e d ű s László által benyújtott fentebb közölt „határozati javaslat”.

B r. V a y Miklós felhívja a tanácskozást a felolvasott határozati javaslat felett nyilatkozni.

V á l y i János kifogásolja a Lónyay által benyújtott bizottsági szövegezt, a mennyiben az nincs kellően indokolta. Nem helyesli hogy az bizottságban lett kidolgozva és így ugyszólván elvonatott a nyilvánosságtól. Az általa és H e g e d ű s László által benyújtott határozati javaslat álláspontját bővebben fejtegeti és kéri a határozati javaslat elfogadását.

L ó n y a y gr. reflectál Vályi beszédére és megczáfolja Vályi vádjait, melyek szerint a szövegezt nem indokolta kellőleg.

F e j e s István egy szövegezt felirati javaslatot nyújt be a kisebbség nevében.

B a l o g Ferenc a haladást hangoztatva, mindenkéltől azt kívánja látni, hogy minden egyház egyenlő szabadságot élvezzen, és hogy a kiváltságos és szabadalmakkal ellátott egyház lerombaltassék. A protestáns egyház felvirágzása érdekében kimondja, hogy az egyháznak kötelessége támogatni az államot.

Szerinte az iskola még nem minden, és miután meggyőződése, hogy az egyház még igen sok más eszközzel is rendelkezik, legkisebb veszélyt nem lát abban, ha a zsinat kimondja, hogy az iskolai rész egy bizonyos ideig elodázza. Nem fél attól, hogy az ország gyűlés sérelmes törvényt hozzon, sőt tovább megy és azt mondja, hogy épen egy esetleges sérelmes törvény az, mely bizonyos előnyöket rejt magában, a mennyiben annak sikeres leküzdése épen az országgyűlések utján kétséget nem szenvedhet. Elfogadja L ó n y a y javaslatát, mert abban teljes garanzciát lát. (Hosszas eljen.)

— Felettünk a sors határozott, a mely nem ismer, sem elnézést, sem kegyelmet, s mig így, csak mi — ketten — szenvedünk, addig, — ha mások gondolkoznánk, — a legjobb hitvestárs, s három ártatlan gyermekem is szenvednének, — folytatom Bellát felvilágosítva, a mi nem kis megerőltetésembe került.

— Mi megszoktuk már úgy is, — vélekedék előtte, — a sors kemény csapásait. Legyünk továbbra is erők, miglen nem vet véget siralmas valónknak a jószág halál.

— Erős legyek?... kérde keservesen Bella, — hát nem hajlik-e földig a büszke, magas nádszál, ha a szél korubjai versenyt tánczolniak, vizben élő töve felett?... En legyek erős... én e gyenge nő?... akkor a midőn óráként, uapnként látom kell, hogy egy másik nő bírja és mondja magának anélkül, hogy szenvedte volna birhatóságért szenvedéseim özőneinek, csak e g y s z á z a d n y i részét is.

— Hogy fogalmad legyen mennyit kelle átelnem mig hozzád jöhettem, mig ide értem, elmondom rövid szavakba foglalva elválaszunk perczétől kinteljes élményeimet, — mondá nekem szegény Bellám, ki e pillanatban talán golgothai kinokat szenvedett.

Kinos csend állott be a fenti szavak után...

— A két nő könnyű szemekkel leste az elbeszélő arczvonásait.
Pedro lázas remegés között szánta a szegény Isabella — meg nem érdemelt — baját. Riconete pedig csukott szemekkel és összekulcsolt kezekkel ült — megtörve — székn.

L ú k ó Géza bírálja a leiratot, melyet „miniszteri üzenetnek” nevez. Kárhuzatja e leiratot, mely szakadást kíván törvénybe ígdatni. Nem egyezik abba, hogy az iskolatörvény a napirendről levétessek és elfogadja V á l y i János határozati javaslatát. Szász Domokos: mellőzi az előtte szóló beszédére az érvetleket megtenni. Nem fogadhatja el a kisebbség határozati javaslatát, mert meggyőződése, hogy annak elfogadása esetén az egyháza veszélyek háramlanának. A kisebbség által betervezett határozati javaslatot pontról-pontra megczáfolja, és kimutatja, hogy nagyrésze azon állításoknak, melyek abban foglaltanak, a tényleges helyzet és viszonyokkal homlokegyenest ellenkeznek. Elfogadja L ó n y a y i javaslatát. (Hosszas, lelkes eljenés.)

(Gyűlés tovább tart.)

A debreczeniek Fiumében.

— Saját tudósítónktól. —
II.
Fiume, sept. 10.

Ugy összeterlódik a sok irni való s annyi sok mindenről kellene számot adnom, hogy lelkiismeretes referálás mellett minden időmet irással kellene eltöltenem.

A népkert gyönyörű szép fekvése s berendezésével meglepő képet nyújtott. Tiszteletünkre a fiumeiék ezernyi tömegben siettek ki. A városi zenekar szünet nélkül játszott, s midőn polgármesterünk Ciottával karján megérkezett, rázendítette a karmester (neve: Sperberg) által ez alkalomra szerzett s Simonffy Imrének ajánlott „Debreczeni Emlék” czimú indulóját.

Volt alkalmam itt nekem is megismerkedhetni s személyesen beszélhetni Fiume népszerű podestájával. Erzekényen panaszkodott, hogy Fiume virágzásának, haladásának sok erőfeszítéssel állják utját a horvátok, kik armánykodnak s lépten-nyomon demóstrálnak minden magyarosodás törekvés ellen. Érdeklődtem a mi viszonyaink felől s reményét fejezte ki arra nézve, hogy az Alföld híres városát meg fogja tekinthetni.

Az utcák fel vannak lobogozva s a házak ablakai egy perczig sem üresek; kíváncsi fejek leselkednek a vendégekre s a hol csak lehet, keresik a módot, melylyel kitüntethetik s rokonszenvüknek kifejezést adhatnak. Különösen Fiume szép tüzes fekete szemű barna női részéről nem egy-két barátságos mosolylyal s fejbólintással tiszteltünk meg. Ez nem hiúság, de hát ki tehet róla, hogy ha csakugyan ugy van.

Este a zenekar magyar dalokat játszva járta be a város népebb utcait. A „körös leány” nótát a fiumeiék énekeltek is a zenekarral. Ez most itt az egyetlen „legujabb” magyar dal.

Nyolcz óraker a casino „társas-estélyre” várt bennünket.

A diszes helyiség egészen megtelt s a hosszú ut daczára is fáradatlanul jártak a mieink és a fiumeiék, kik pompásul összemultak s járták a csárdást, ugy hogy Debreczenben sem különben.

Általános feltűnést keltek a casino mellettektermeiben a büffetek. Az asztalok kitünő hidegsütekkel, finom borokkal, süteményekkel s mindenféle gyümölcsessel voltak megrakva. Ezenkívül fagyalt, fekete kávé, thea sat állottak a vendégek rendelkezésére.

Hölgyeink elragadtatásukban a nem várt fényes fogadtatást egyhangulag azt határozta, hogy otthon gondjuk lesz rá, hogy Ciottának értékes emléktárgyat szerezzenek s küldjenek el közös közönségen. A táncban a debreczeniek közül részt vettek: Antal Anna, Gál Teréz, Kuczik Erzsike, Kápolnási Ilona, Nánássy Erzsike, Nemes Irma, Nemes Ella, Pállay Gizella, Varga Ella, Varga Vilma és Pállay Gizella kisasszonyok és

Időközönként ideges rángatások szállták meg aszött végtágait... A mult fájdalmi, minden kiujokkal ujbol jelentkezni mála.

A szenvedések képei szemek előtt lebegtek és látásuk a ... okat megpróbáltatott — szegény ember szívébe nyilaltak.

Több percznyi — ily feszültsgű — csend után, Riconete felyitá nehéz pillát s minek utána körül nézett hallgatón, észbe jött, hogy hol van s hogy mit kell neki még elmondania. Fáradt kézmozdulattal simitá félre izzadt homlokáról, lehajlott gyér őszhajszálait, s azután másik kezét szívére tapasztva folytató: Mercedes ekkor, így beszélte el az ő élettörténetét.

— Három nappal későbbem, hogy megkérted volt kezemet, a melyet megtagadtak tőled, daczára, hogy fellepéssed előtt határozottan kijelenttem szüleimmel szemben, hogy én csak a tied, vagy épen senki másé nem akarok lenni, de a mely nyilatkozatom zarnok leltű szüleim a tudatlan gyermek ellenvetésének tulajdonították, s többé figyelemre sem méltatták, pedig tudniok kellett volna, hogy a gyermeki szívbem is van néha vas akarat, s az ifju forró vérben elhatározó tetterő, mert azt szerelme táplálja és szeretni csak egyszer szeret a szív igazán és mi ezt követi nem egyéb a vér s erzekiség ingerenél.

— Tehát három nappal reá, tudomra adták, hogy engem egy dugszadig ifjuhoz szántak nőtül, a ki megkérte már kezemet a nélkül, hogy velem is tisztába lett volna, de a mibez irányodban boszút forraló szüleim beleegyezésüket elzalogosították, a nélkül, hogy felgondolták volna, mily veszedelmes játékra

V e r e s Lászlóné, K a r d o s Kálmáné (mint néző) és P o n g r á c z Gézané urhölgyek.
A táncvizigalom éjfel után ért véget.

Ma délelött csoportokra oszolva, a társaság a gyártelepeket tekintette meg. Egy kis társaság pedig, élén Hoffmann örnagy urral, kegyeletes emléket rótt le az itteni temetőben nyugó debreczeni ifju Nemes László volt tart. hadnagy sirjánál, melyre két koszorút helyeztet el.

Az egyiket Frics József ur küldötte, a másikat a debreczeni honfitársak adták. A koszoruk ma a siron maradtak, de továbbra a csász gondozása alatt maradnak, ki azokat minden halottak estéjén a sirra fogja helyezni. A sirnál az elhunytól a kis társaság felszólítására én emlékeztem meg pár szóval.

A délelöttet, mint említém, a gyártelepek s más nevezetességek megtekintése foglalta el. Megnéztük a Frangepán várat, a papír, dohány, rizskása és torpedó-gyárakat. Erdekessé volt, hogy e gyárak egyik-másik termében, hol 200—300 csak olasz nyelven beszélő leány dolgozik (a dohánnyagárban összesen 2000 nőnek adnak munkát), a belépéskor nagy eljenzéssel fogadtak és itt is a „körös leány” nótát zendítették rá. Egyik teremben egy kis leány magyar verset szavalt el előttünk.

A mulatságok legérdekesebbjé a „Nil” tengeri gőzösn rendezett délutáni kirándulást a megeredt eső akarta tönkre tenni. Azonban ez nem sikerült teljesen, mert az eső daczára is a társaság jó kedvvel indult utnak pontban 3 óraker. Őt óratájban uszouna volt. Hidegsült, fagyalt és fekete kávé.

A jókedv és lelkesedés itt sem szűnt meg egy pillanatra sem, s mikor Jóna a Dániel debreczeni kulacsából (debreczeni kulacs az Adrián nem mindennapi) végig kinalgatta a vendégeket a jó székelyhidiből, megeredt a nóta s aztán a tánc is.

Simonffy Imre polgármesterünk szép s lelkes köszöntőt mondott Fiume hazafias erzelmu polgáraitra és annak érdemdzus podestájára s kifejezte abbeli óhaját, hogy vajha nekünk is módunkban állna majd ezt a határtalan vendégszeretetet hasonló vendégszerettel visszafizetni.

Ciotta polgármester olaszul válaszolt a felköszöntőre. Azt monda, hogy a ki Fiume város közönségét ismeri, az e fogadtatáson nem csodálkozhatik, mert ez a fogadtatás nem is lehetett volna más, mint a milyen volt. A szives meghívást szive mélyéből megköszöni, s ha rajta állana, rögtön azt válaszolná rá, hogy elfogadja, de erre nézve fel kell függesztenie választ adadig, mig polgártársai nézetét is kikérdezi. Elteti a jó debreczenieket.

Holnap (kedden) hajnalban felötkör indultunk Triesztbe, hova csaknem az egész társaság átrándul. Végül nem érdekelten megemlitem, hogy a „Debreczeni Ellenör”-ben Fiuméhez czimzett alkalmi költemény, melyet Lukács Emil irt, az itteni „Fiume” heti lapban olasz fordításban is meg fog jelenni.

A kirándulók nagy elragadtatását a fogadtatás fényes volta felett s a folytonosan tapasztalható előzékenység felett; szpen bizonyítja az, hogy maguk között gyűjtést rendezvén, egy pillanat alatt körülbelöl 200 frtot gyűjtöttek össze a fiumei szegények javára, melynek illetékes helyére juttatására Simonffy Imre polgármester kéréstet fel.

Karczag Vilmos.

Az egyiptomi háboru.

A következő legujabban beérkezett táviratok szerint T e l - e - k - e - b - i n az angolok által bevétellett — A táviratokat szóról-szóra bár de feantartással közöljük, a menyiben azok hieit legalább még most korainak illetve valószínűtlenekek tartjuk. K a s s a s i n, szept. 12. Az összes csapatok három napi eleséggel ellátva kivonulnak, csupán egy kis csapat ma-

szánták ezáltal egyetlen gyermeküket, annak világos s határozott ellenvetése daczára.

— Hogy parancsuknak vakoni elfogadására rábírnának, azon erőszakos segédeszköz-höz fordultak, hogy atyám — a mondott napon — öszvére ütettet és elvitt a „Ronda” hegyiség egyik kopár fensikján épült zárójába, a hol mindaddig ott kellett volna maradnom, mig bele nem egyeztem megnevezetlen kéremmel egybekelésembe, de szegények elfeledték, hogy:

„A virágnak megiltani nem lehet,
Hogy ne nyiljek, ha jön a szép kikelet...”

— De miután mi egymásnak örkühüség esküdöttünk volt egymás iránt, — folytató Izabella sohajtvá — és a mit te könnyelműen elfeledtetl, elhatároztam magamban, hogy inkább lemondok rólad itten, a földön, csakhogy ott tul biztosíthassalak és megnyugodtam új börtönömbem!

— A hol a nyomor legnagyobb, oda legközelebb áll a segély, — ezt bizonyítá be nekem egy alkalommal a véletlen.

— Mintegy tizenölycz hó multával, hogy a zárdában laktam volt, mig mi az éjféli áhitatosságunkat a templomban végeztük volt, tolvajok látogattak meg zárdánkat, kik pár szekrény feltörése és azok kiürítése után — egy, czellám ablakrámajához erősített — kötél segélyével, mig mi visszatértünk, észrevétlenül már el is ilantak.

— A midőn visszajöve, a tolvajok által előidézett rendetlenséget megláttuk, félelmünkben reszkette mertünk, csak jóval későbbem czellainkba vonulni.

(Folyt. köv.)

